

Porajajoča se pismenost v predšolskem obdobju

V literaturi pojem porajajoča se pismenost opredeljuje znanja in spretnosti, ki jih otroci pridobivajo spontano in neformalno pred vstopom v šolo. Tu ne gre zgolj za neposredno učenje branja in pisanja, pač pa tudi za razvoj govorne kompetentnosti (razvoj besednjaka, fonološko zavedanje - občutljivost za notranjo zgradbo jezika).

Vzgojitelj predšolskih otrok naj bi upošteval osnovne principe v svoji pedagoški praksi; otroci morajo:

- biti aktivni udeleženci v lastnem učenju,
- razviti lastne učne strategije in pridobiti dragocene, bogate izkušnje,
- imeti veliko priložnosti za sodelovanje z odraslimi, ki jih podpirajo in spodbujajo v njihovem razvoju,
- imeti veliko priložnosti za igro in govor,
- biti v okolju, ki odseva njihovo socialno in kulturno identiteto,
- biti v okolju, kjer so na voljo različne oblike tiska,
- skladno razvijati svoj jezik in pismenost.

Predšolsko obdobje je za razvoj govora najpomembnejše. Na razvoj jezikovne zmožnosti vplivajo različni zunanji dejavniki, med njimi pa lahko na prvem mestu omenimo vrtec in kasneje šolo.

Razvoj govora poteka v dveh fazah: predjezikovni in jezikovni.

V **predjezikovni fazi**, ki traja do otrokovega prvega leta starosti, v času, ko še ne zmore uporabljati verbalnih sredstev, je za otroka in odraslega zelo pomembna neverbalna komunikacija.

Za sporazumevanje je treba razvijati **jezikovne zmožnosti**, ki vključuje znanja oz. sposobnosti govorjenja, poslušanja, branja in pisanja.

Otrok že od prvega leta usvaja besede, v govorni dejavnosti spoznava slovnična pravila za pregibanje in tvorjenje besed na vseh ravneh (glasovne, skladenjske, pomenske), seznanja se z različnimi izreki in besedili. Torej razvija **slovnično zmožnost**.

Že od rojstva dalje pa se postopoma uči pravil, kdaj in kako kje reagirati, s kom in o čem se pogovarjati v določenih okoliščinah – s tem razvija **pragmatično zmožnost**.

Če želimo jezik uspešno uporabljati, kar je bistvo sporazumevanja, moramo poznati tako slovnično kakor tudi pragmatično zmožnost.

Semantična zmožnost omogoča otroku razumeti **pomen** posameznih besed, otrok jo razvija že od rojstva naprej z razvojem govora in mišljenja.

Jezikovno področje v vrtcu obsega manjše skupine:

♣ Govorna vzgoja, ki združuje poslušanje in govorjenje, verbalno in neverbalno komunikacijo, razvijanje slovnične in pragmatične zmožnosti.

♣ Književna vzgoja kot komunikacijski model, ki združuje otrokovo literarnoestetsko doživljanje in komunikacijo z literarnim besedilom, med vrstniki ter otrokom in odraslimi.

♣ Predopismenjevanje v povezavi z govorno vzgojo, ki združuje predbranje in predpisanje kot spoznavanje simbolov pisnega jezika ter različnih vrst in funkcij tiska (besedil) in knjige kot vira informacij.

♣ Knjižna vzgoja, ker je knjiga vir informacij.

Govorna vzgoja

V vrtcu cilje govorne vzgoje uresničujemo z obiskom gledaliških predstav, različnih razstav, knjižnice, kjer imajo otroci možnost sodelovati v različnih govornih položajih. Na razvoj otroškega govora in oblikovanja lastnega besedilnega sveta ima pomemben vpliv govor odraslih, izbira tem pogovora, premišljeno pa morajo biti izbrane tudi pravljice, zgodbe, pesmi, igrani filmi..

Spodbujati moramo verbalno in neverbalno komunikacijo, zato je v komunikaciji pomemben očesni stik in gib, obrazna mimika odraslega, za uresničevanje tega cilja pa so primerne tudi igre s prsti, pesmi, izštevance, akcijske igre – bibarije, ter rajalni plesi. Možnosti za neverbalno izražanje dobijo otroci v igranih pantomime oziroma posnemanju živali ali oseb in v naravni igri vlog kot obliki simbolne igre. Za razvoj jezikovne zmožnosti je simbolna igra še zlasti pomembna, saj učenje v skupini, ob privzemanju raznovrstnih vlog, otroku omogoča uporabo socialnega govora; dogovarjanje s soigralci o temi, vlogi pa vpliva na razvoj socialnih spretnosti. Otroku z obliko dela (v skupini ali paru) omogočamo, da lahko v pogovoru menja vloge poslušalca in govorca. **Od otrok ni potrebno zahtevati odgovorov v celih stavkih, ker ga s tem učimo neke vrste komunikacije, ki je ne bo več srečal v spontanah situacijah;** pač pa naj bi odrasli s strukturo vprašanj dosegli, da bi otroci povedali več kot le besedo ali dve. Na razvoj govora, predvsem na besedišče in pomensko znanje ima velik vpliv glasno branje otrokom.

Predopismenjevanje

AKTIVNOSTI, ki jih omogočajmo dnevno:

- ☺ glasno branje otrokom,
- ☺ igranje vlog,
- ☺ otroci berejo na svoj način,
- ☺ otroci sodelujejo v aktivnostih, ki se nanašajo na vsebino, igrajo v dramskih igranih, se udeležujejo likovnih in glasbenih aktivnosti ter aktivnosti pisanja,
- ☺ igralnice spremenimo v okolje, bogato opremljeno s pisnimi besedili (embalaža živil, časopisi, znaki in informacije na tabli, napisi na opremljeni ali pohištvu),
- ☺ v igralnih kotičkih naj bodo pisni pripomočki (kuharice, knjige o zdravljenju z zelišči, koledarji, telefonski imenik, recepti, zemljevidi, revije, računi, položnice, vstopnice, razglednice, reklamni posterji...),
- ☺ koticke uporabimo za simbolne igre, kjer oblikujemo različne izdelke, ki so kot didaktična sredstva namenjeni razvijanju jezikovne zmožnosti. V simbolni igri Trgovina npr. nastajajo katalogi, izrezujejo slike, fotografijam prirejajo zapise, pišejo vabila...

Glasno branje otrokom

Z vidika razvoja porajajoče se pismenosti imajo glasno branje otroške literature in dejavnosti ob branju v predšolskem obdobju še zlasti pomembno vlogo pri formalnem učenju branja in pisanja v šoli.

Raziskave so pokazale, da se otroci z družinskim branjem naučijo; 1.) da je tisk pomemben, 2.) da so z napisi povezani glasovi in 3.) da se pisni jezik razlikuje od govornega. Slovenski strokovnjaki so raziskali in potrdili, da so otroci, ki so bili deležni dodatnega branja otroške literature v vrtcu (branje dveh dodatnih knjig vsak teden), dosegli višje rezultate na standardizirani lestvici govornega razvoja in preizkušnji pripovedovanja (obnavljanja) zgodb ob slikanici, in sicer v komponenti pripovedovanja zgodbe in strukture celovitosti zgodbe.

Glasno branje otrokom v predšolskem obdobju je dejavnost, ki ima pomemben vpliv na razvoj jezikovne kompetence (govorno razumevanje besednjaka, strukturne sheme), kot tudi na sposobnost govornega izražanja in razumevanja. Igranje vlog po poslušanju literature pa usposablja otroke za pripovedovanje in pospešuje njihovo zavedanje strukture pripovedi. Branje otroške literature torej pospešuje razvoj sposobnosti in ima posredno večji vpliv na razvoj predopismenjevalnih spretnosti pri štiriletnikih kot kasneje pri petletnikih.

Igranje vlog

Igranje vlog celotne pripovedi ali posameznih delov po poslušanju (po glasnem branju otrokom) izboljšuje otrokovo razumevanje zgodbe, usposablja otroke za pripovedovanje po delih, pripovedovanje v pravilnem zaporedju in z več podrobnostmi ter pospešuje otrokovo zavedanje strukture pripovedi.

Spontano branje v vrtcu – branje na svoj način

Spontano branje vključuje pripovedovanje vsebine ob slikah skupini ali navidezni publiki. Otroci ob takih izkušnjah razvijejo različne strategije, s pomočjo katerih vidno prepoznajo pogoste besede, si pomagajo z ilustracijami pri prepoznavanju pomena vsebine in strukture knjige.

Otrokovo pripovedovanje zgodbe vselej zahteva decentrirano mišljenje in pragmatično rabo govora. Otrok zmore dogodke, misli, čustva in socialne odnose ustrezno časovno in vzročno povezati v celoto, pri čemer zmore zavzeti perspektivo drugega, razumeti govor drugih in v govoru rabiti veliko in različne besede, tudi metafore, metajezik..Pripovedovanje zgodbe, podobno kot simbolna igra, vključuje sposobnost reprezentacije, saj bi lahko pripovedovanje zgodbe imenovali »verbalna simbolna igra«. Rezultati novjših raziskav potrjujejo, da ima tudi gledanje otroških TV oddaj pomembno vlogo v razvoju otrokovega pripovedovanja zgodb, branja in pisanja. Vsebine otroških televizijskih oddaj so lahko zelo dobra spodbuda za otrokovo simbolno igro, zlasti igro vlog, pripovedovanje zgodb in praviloma zahtevajo velik miselni napor otrok, ki spremljajo dogajanja, vezana na različne socialne vloge.

ZNANJE PREDŠOLSKIH OTROK OBSEGA

- Razumevanje, zakaj ljudje berejo in kaj delajo, ko berejo;
- smer branja, rokovanje s knjigo in razlikovanje med slikami in tiskom;
- značilnost črk, začetek razločevanja posameznih črk in njihovega poimenovanja,
- zmožnost razločevanja besed ter črk in glasov v besedah,
- branje napisov v znanih okoliščinah (npr. risanka).

Otrokovo znanje pisnega jezika in bralnih procesov pred formalnim učenjem branja in pisanja je v raziskavah opredeljen kot:

- ☺ **koncept o tisku:** spoznavanje oblike in funkcije tiska, otrokovo zavedanje, *da imata tisk in branje smisel in pomen v vsakdanjem življenju odraslih, prepoznavanje tiska (napisov) v okoljskem kontekstu (slikovno branje), orientacija v branju (smer branja od leve proti desni in od zgoraj navzdol).*
- ☺ **grafično zavedanje:** prepoznavanje črk, poimenovanje abecede (sposobnost vidnega razločevanja otrok razvije še pred poimenovanjem črk in znanjem abecede),
- ☺ **fonološko zavedanje:** zavedanje glasov v govorjenih besedah (vaje slušnega razločevanja morajo biti pred znanjem glasovno – črkovne asociacijske zveze),
- ☺ **zavedanje asociacijske zveze glas – črka:** porajajoče se pisanje z domiselnim črkovanjem,
- ☺ **besedno branje z dekodiranjem:** obsega otrokovo sposobnost branja izoliranih besed.

RAZUMEVANJE TISKANEGA GRADIVA

Otrokovo razumevanje tiskanega gradiva se razvija postopoma, in sicer preko začetne stopnje, na kateri otrok še ne razlikuje risbe od tiska. Sledi stopnja, na kateri tiskano besedilo otrokom reprezentira le del jezikovne sheme (npr. samostalnike) in nato stopnja, na kateri otroci razumejo, da je med govorom in tiskom oz. pisnim gradivom popolna povezava ter da lahko vse, kar govorimo, tudi zapišemo. Otroci, ki kažejo zgodnji interes za tisk, že v obdobju zgodnjega otroštva starše ali druge odrasle pogosto spodbujajo k skupnemu branju otroških knjig. Pri skupnem branju so dejavni. Opazijo tisk v svojem okolju (npr. registrske številke, napise na tablah, reklamna sporočila, koledarje, podnapise v risankah...), ki ga želijo »prebrati« oz. prepoznati. To pa ne pomeni, da bi bilo potrebno že v predšolskem obdobju otroke formalno opismenjevati, potrebno pa bi bilo načrtno in sistematično ustvarjati pogoje, v katerih bi otroci npr. pri skupnem branju pogosto poslušali otroška literarna besedila, sami rokovali s slikanico in ob njej pripovedovali, pripovedovali lastne zgodbe, risali, barvali, rabili zgodnje pisanje v igri (npr. pisanje recepta, seznama živil, ki jih morajo kupiti..), dobili odgovore na vprašanja, kaj je npr. napisano na koledarju, plakatu, trgovini, kakšen je naslov knjige, ki so jo poiskali v kotičku, kako se napišejo imena prijateljev, katera je tista črka, ki je ne zna prebrati, katero ime ima več črk, katere besede so dolge in katere kratke....

Za vse otroke v obdobju zgodnjega otroštva je pomemben čim pogostejši stik s tiskom v realnih situacijah, za tiste posamezne otroke, ki že v tem razvojnem obdobju izkazujejo poseben interes za branje in pisanje pa je prav, da jim omogočimo učenje tudi v bolj formalnih oblikah poučevanja. Z vsemi temi aktivnostmi bomo otrokom omogočili, da bodo spoznali namembnost in smiselnost tiska in se ozavestili o njegovi vlogi v družbi in v njihovem življenju.

PORAJANJE PISANJA

Preden začne mlajši otrok pisati formalno, poskuša pisati na različne načine; spontane oblike pisanja zajemajo čačke, risanje, nefonetične črkovne verige, posnemanje formalnega pisanja, rebuse, okrajšave, lažne črke in posebne oblike. Otroci že pri treh letih v posebni pogojih razločujejo med čačkami za pisanje in čačkami za risanje.

V pisalnem razvoju otroci najprej poskušajo napisati znane besede, kot je MAMA, ali pa svoje ime. Otrokovo ime je pogosto prva stabilna veriga črk, ki jo otrok napiše.

Tri bistvene strategije, ki jih otroci uporabljajo na poti k formalnemu črkovanju in sicer:

- Črkujejo (glaskujejo) kot slišijo (npr. »met« za med),
- črkujejo kot vidijo (npr. ang. »fro« za for) in
- črkujejo po pomenu besede (npr. »VESEVSEM« za vesel sem).

Pisanje z domiselnim (izmišljenim) črkovanjem se pojavi kot otrokovo izrazno sredstvo, ki se ga oklene na poti k uradnemu zapisu črk v besedi, ko začne razumevati abecedni princip, tj. dejstvo, da črke predstavljajo glasove.

Pomembno je, da vsi otroci lahko pričakujejo, da bodo lahko pisali. Otroci najprej pišejo in delajo napake, zato vzgojitelj ustvarja situacije, v katerih spodbuja otroke k uporabi formalnega pisanja; npr. otroci »pišejo« vabila na »svoj način«. Otroci pisanja ne vadijo izolirano, pač pa v kontekstu igre. V vrtcih so uveljavljene številne oblike porajajočega se pisanja, otroci spoznavajo različne vrste besedil v realnih okoliščinah, ki jih ustvari »vzgojiteljica«. V kotičkih nastajajo kartončki s slikami, pisavo (od čačk do znakov - črk) in njihovim podpisom (zapisom imena). Otroci lahko skupaj z vzgojiteljico »pišejo« dedku Mrazu, Božičku, staršem... Na takšen način lahko pišejo vabilo, obvestilo, opravičilo, voščilnico, čestitko in zahvalo. Lahko celo zapišejo pravila oddelka.

Zaznavni in miselni procesi v predopismenjevanju

Za zgodnje predšolsko obdobje je značilno, da otrok zaznava celostno, globalno in razpršeno, kar pomeni, da vidi del kot celoto in nasprotno – da ob zaznavi celote ne vidi posameznih delov. Otroci prepoznajo splošni videz in obliko znakov ter vzorcev, niso pa še sposobni zaznavati in razločevati podrobnosti.

Po četrtem letu se otrokov razvoj vse bolj usmerja od zaznavanja k splošnemu miselnemu razvoju, ki vpliva na razvoj pozornosti, analizo zaznanega, sintetiziranja delov v celoto in povezovanje s preteklimi izkušnjami. Med zaznavnimi sposobnostmi je za proces učinkovitega opismenjevanja zelo pomembna **pozornost**. Dejavnost pisanja in branja zahtevata, da so otroci sposobni svojo pozornost nadzorovati, usmerjati in sistematično premikati od sporočila k drugemu sporočilu v določenem zaporedju.

Hiperaktivni otroci imajo na začetku formalnega šolanja težave, v času dozorevanja pa jih je še več. Za kasnejše formalno opismenjevanje, predvsem razvijanje sposobnosti pisanja, so pomembne tudi otrokove sposobnosti **zaznavanja prostora**. Pri razvoju govornih sposobnosti naj bi usvojili pomen predlogov, s katerimi lahko določajo položaj predmetov v okolju in na sliki. Sposobnost **vidnega razločevanja** pomeni, da je otrok sposoben razločevati predmete, osebe, različne vzorce in znake v svoji okolici. Razvoj poteka od otrokovega razločevanja oseb in predmetov do razčlenjevanja bolj abstraktnih oblik, kot so črke. Mlajšim otrokom pri pomnjenju razlik med posameznimi vzorci in oblikami pomaga tudi taktilna izkušnja. To pomeni praktično izkušnjo. Proces vidnega razločevanja je v veliki meri odvisen od procesov zorenja.

V predšolskem obdobju otroci ob lastnih poskusih »branja« in domiselnega črkovanja pri pisanju razvijajo **zmožnost dekodiranja**. To pomeni, da ob znanih črkah delno odkrivajo, delno ugibajo besede ter prepoznajo njihov pomen. Pisanje je nasprotni proces. V razvoju predšolske pismenosti je znano, da otroci najprej razvijejo koncept tiska. S prepoznavanjem znanih napisov, simbolov ali oznak razvijejo zaznavno zmožnost, kar jih vodi do naslednje stopnje – stopnje grafičnega zavedanja, ko začnejo vidno razločevati značilnosti posameznih tiskanih črk in besed (celo triletniki lahko razlikujejo črke).

Na razvoj dekodiranja črk vplivajo sposobnosti vidnega in slušnega razločevanja (to načrtno razvijajo v šoli).

Kako izboljšati predopismenjevalne spretnosti

Upoštevati bi morali izsledke številnih raziskav o pomembnem vplivu otrokove predšolske pismenosti na dosežke pri formalnem učenju branja in pisanja. Zato bi morali večjo pozornost nameniti razvoju predopismenjevalnih spretnosti, kot so:

- sposobnost vidnega in slušnega razčlenjevanja besed na glasove / črke,
- razločevanje črk in glasov,
- iskanje asociativnih zvez med glasovi in črkami v govoru in tisku,
- več priložnosti za »branje« tako kontekstualnega kot nekontekstualnega.

Kritične faze razvoja govora so prav v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju, zato je potrebno v tem starostnem obdobju govoru posvetiti posebno pozornost. Med najosnovnejšimi pogoji za uspešno razvijanje govora v vrtcu je vsebinsko bogato in pestro življenje otrok, ki zagotavlja pestrost vtisov in prijetna doživetja. Ker je govorna komunikacija v otrokovem učenju jezika v predšolskem obdobju najvišji cilj, sta slušna spretnost in spretnost govora v ospredju – ves čas se prepletata.

Raziskovalci porajajoče se pismenosti svarijo pred izoliranimi vajami glasovnega zavedanja (mehanično ponavljanje izoliranih besed, napisanih na plakatu); aktivnosti morajo biti smiselne in funkcionalne ter del vsakodnevnih aktivnosti (npr. v sklopu jutranjega sporočila ali skupnega branja). Ob spoznavanju pisnega jezika je pomembno, da vzgojitelj uporabi celotna besedila, ne le posamezne besede, kar otrokom pomaga, da v različnih igralnih situacijah izražajo in demonstrirajo funkcijo pisnega jezika in razvijajo koncept sporočanja.

Potrebno je upoštevati, da se predšolski otroci še vedno veliko časa igrajo, so socialno motivirani, naj njihove potrebe po gibanju narekujejo oblike dela, značilne za predšolsko obdobje.

Kako ustvariti ustrezen odnos med vzgojiteljem in otroki

Predpogoj za otrokov uspešen razvoj je njegovo dobro počutje – torej zdravo in varno okolje, ki omogoča, da se naučimo pogovarjati o svoji potrebah, željah, problemih. Odnos vzgojitelja do otroka močno vpliva na otrokov govorni in socialni razvoj. Okolje mora otroka spodbujati, da bo izražal svoje misli in čustva, da bo govoril. Jezikovni razvoj hkrati razvija miselni razvoj. Predvsem od vzgojitelja je odvisno, kakšne izkušnje z govorom bo otrok dobil v vrtcu. Še posebej tisti otroci, ki prinašajo od doma predvsem izkušnje, da je jezik le sredstvo ukazovanja in kritike, bi morali imeti v vrtcu veliko možnosti izkusiti, kako je jezik tudi sredstvo prijateljskega in nežnega stika, sredstvo, ki ti omogoča pridobivati pozitivne izkušnje in zadovoljstvo. Seveda pa je jasno, da otrok, ki ne bo čutil ustrezne vezi med seboj in vzgojiteljem, ne bo kazal zanimanja, da bi se obračal k vzgojitelju, mu zaupal in se z njim pogovarjal. Otrok prevzema govorne vzorce iz okolja, intenzivnost tega sprejemanja pa je pogojena tudi z otrokovim čustvenim odnosom do nosilca govornega vzorca. To pomeni, da mora vzgojitelj, če želi razvijati otrokove sposobnosti za komunikacijo, najprej ustvariti ustrezno socialnoemocionalno povezanost med seboj in otrokom. Za vzpostavljanje tega ustreznega emocionalnega vzdušja pa so potrebne naslednje zahteve:

- vzgojiteljeva pozitivna naravnost do slehernega otroka v skupini,
- vzgojiteljevo spodbujanje in dopuščanje iniciative otrok,
- vzgojiteljeva sposobnost, da daje prednost indirektnim, posrednim oblikam vpletanja v otrokove aktivnosti pred direktivnimi oblikami,
- vzgojiteljeva sposobnost, da spodbuja aktivno sodelovanje otrok v različnih zaposlitvah,
- ustrezne reakcije vzgojitelja na otrokove govorne poskuse, ki otroku omogočijo, da oceni svoj uspeh pri izbiri ustreznih verbalnih oblik, s katerimi razlaga svoje namene.

Govor odraslih mora biti namenjen otroku, to pomeni, da je najvažnejše vzgojiteljevo hotenje, da ga otroci razumejo, da mu odgovarjajo. Vzgojitelji velikokrat podcenjujejo svoj vpliv na otroke. Morda se sploh ne zavedajo, da stalno nagovarjajo otroke, ne da bi nagovorili z imenom enega otroka in od tega tudi pričakovali odgovor. Ne opazijo, da so do nekaterih otrok zelo prijazni, druge pa odpravijo s kratkimi

pripombami; ne pazijo, da samo ukazujejo, da govorijo predvsem oni, da so govorni vzorci vzgojitelja vse preveč vezani na situacijo tukaj in zdaj.

Vsak vzgojitelj bi moral kritično prisluhniti sebi in si od časa do časa odgovoriti na naslednja vprašanja:

- kolikokrat res posluša in ali res prisluhne vsakemu otroku,
- na koliko vprašanj je odgovoril res prijateljsko,
- kolikokrat se pogovarja z enim otrokom,
- kolikokrat pripoveduje in posluša njihove pripovedi,
- kolikokrat otrokom bere,
- kolikokrat se z otroki smeji in podobno.

Pozitivna naravnost izhaja iz vzgojiteljevega zaupanja v otrokove sposobnosti, iz njegove zmožnosti, da opazi predvsem otrokova močna področja in da na njih tudi gradi.

Temeljno načelo jezikovne vzgoje mora biti enotnost dejavnosti, doživljanja in izražanja. Pomembno je tudi, da jezikovne vzgoje ne povezujemo samo z umetnostnimi, ampak tudi z neumetnostnimi besedili. Prave možnosti za učinkovito jezikovno vzgojo se ponujajo s povezavo jezikovne vzgoje z vsemi vsebinami in z vsemi dejavnostmi, ki jih otroku ponujamo v vrtcu. V predšolskem obdobju je ustvarjalnost odvisna predvsem od možnosti otrok, da so lahko njihove aktivnosti čim bolj svobodne (čim manj vodene, usmerjene), od priložnosti, ki jim jih damo, da lahko po svoje odkrivajo možnosti in omejitve sveta odraslih.

Spodbudno okolje

Od tega, kako organiziramo otrokovo okolje, je prav tako v veliki meri odvisen otrokov govorni razvoj. Ali bo otrok le pasiven opazovalec ali pa bo aktivno vključen v najrazličnejše dejavnosti; ali bo opazoval stvari s slik ali pa jih bo opazoval v njihovem naravnem okolju, se jih dotikal, z njimi rokoval, jih poslušal, okušal, opazoval v njihovi naravni velikosti in barvi. Glagole si bo otrok najlažje pridobival ob lastni aktivnosti, pri risanju, kiparjenju, modeliranju, kuhanju, eksperimentiranju, pantomimi in podobno. Otrok mora imeti možnost spoznavati okolje, se učiti opazovati, primerjati, poimenovati, razvrščati, pripovedovati, razlagati, pojasnjevati. To ne vpliva le na širitev otrokovega besedišča, ampak tudi na razvoj inteligence in pospešuje otrokov socialni razvoj.

Najpomembnejšo vlogo pri zagotavljanju kvalitetnega vrtčevskega okolja ima vzgojitelj oziroma njegovo vedenje, zlasti njegova sposobnost, da primerno načrtuje dejavnosti, da se vanje ustrezno vključuje, da spodbuja in razvija komunikacijo, predvsem pa njegova sposobnost, da spodbuja izražanje. S tem je povezana vzgojiteljeva sposobnost organizirati igralni prostor, nuditi primerna sredstva, materiale in dejavnosti ter usmerjati otrokovo prehajanje iz ene dejavnosti v drugo.

Občutek zaupanja v lastne sposobnosti, možnost za uporabo govora v najrazličnejših situacijah, aktivno vključevanje v delo in igro z vrstniki pa predstavljajo tudi osnovne pogoje za otrokovo intelektualno rast.

Literatura:

Grginič, M. (2005): Porajajoča se pismenost, Domžale: Izolit 2005

Skupina avtorjev (2007): Porajajoča se pismenost v predšolskem obdobju, Ljubljana: Supra 2007

Pripravila in uredila za interno uporabo: Marjanca Jazbec, univ. dipl. ped.